

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100059

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мерщій Борис Євгенович

2. Mershchii Borys Ye.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 072

Назва наукової спеціальності: Управління та адміністрування. Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 17-12-2021

Спеціальність за освітою: Фінанси і кредит

Місце роботи здобувача: ТОВ "НЕТКРЕКЕР"

Код за ЄДРПОУ: 34046446

Місцезнаходження: вул. Ярославська, 58, м. Київ, 02000, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 55.051.025

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Римського-Корсакова, буд. 2, м. Суми, Сумський р-н., Сумська обл., 40007, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Римського-Корсакова, буд. 2, м. Суми, Сумський р-н., Сумська обл., 40007, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Римського-Корсакова, буд. 2, м. Суми, Сумський р-н., Сумська обл., 40007, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 06.73.15.05

Тема дисертації:

1. Транспарентність бюджетної політики в умовах фінансової децентралізації територій
2. Transparency of budget policy in the conditions of financial decentralization of territories

Реферат:

1. Дисертаційна робота присвячена розв'язанню наукової проблеми, що полягає в удосконаленні науково-методичних підходів щодо забезпечення транспарентності бюджетної політики в умовах фінансової децентралізації територій. Сформоване авторське визначення «фінансової децентралізації», що є багатоаспектним поняттям, яке передбачає систему передачі повноважень від державного рівня управління на місцевий з одночасним забезпеченням відповідних дохідних джерел за місцевими бюджетами з метою забезпечення потреб соціально-економічного розвитку територій. Виявлено ключові характеристики транспарентності бюджетного процесу, що полягають у своєчасності, повноті, системності, суспільній важливості та актуальності розкриття податково-бюджетної інформації для громадян. Проведено авторську категоризацію інструментів оцінки транспарентності в публічному секторі відповідно до масштабу застосування, специфіки, інструментарію оцінки за трьома групами: огляди та індекси; ініціативи; стандарти та норми. Вдосконалено науково-методичний підхід до побудови індексу інституційних умов фінансової децентралізації, як інтегрального показника створеного на основі 6 ключових індексів: ефективності органів державного управління, якості державного регулювання, контролю корупції, сприйняття корупції, податкового навантаження, обсягу державних витрат. Запропоновано удосконалений науково-методичний підхід до оцінки ступеня фінансової децентралізації на макро- та мікрорівні шляхом обрахунку інтегрального показника фінансової децентралізації та з подальшим проведенням ранжування на основі визначених діапазонів інтервалів. Даний підхід дозволяє визначити загальну динаміку зміни стану бюджетної системи. Застосування методики на мікрорівні дозволяє охарактеризувати стан досліджуваного явища для окремих бюджетів та здійснювати за необхідності співставне, рівноцінне об'єктне порівняння. Вдосконалено науково-методичний підхід до визначення прогнозного рівня витрат соціального розвитку місцевих бюджетів, що базується на побудові лінійної моделі експоненційного згладжування за методом Брауна-Маєра та оцінки прогнозного тренду на основі показників якості лінійної моделі (похибки лінійного прогнозування, середньоквадратичної похибки, коефіцієнту невідповідності Тейла тощо), що дозволяє розробляти перспективні фінансові плани для збалансування планового обсягу власних доходних джерел та прогнозованого обсягу видатків соціального розвитку з урахуванням трансфертних надходжень з державного бюджету. Обґрунтовано наявність кореляційних взаємозв'язків між індикаторами стану місцевих бюджетів та рівнем соціально-економічного розвитку на основі вдосконаленого науково-методичного підходу базованого на інструментах кореляційного аналізу. Досліджено, що у період 2018-2020 років набір значимих кореляційних взаємозв'язків бюджетних показників з рівнем соціально-економічного розвитку стабілізувався до 2 основних: коефіцієнт податкових зусиль та індекс податкоспроможності. Вдосконалено модель оцінки рівня фінансового забезпечення через визначення річного інтегрального показника ОТГ за методом адитивної згортки та середнього інтегрального показника за період на основі системи показників узагальнених у групи фінансової стійкості за доходами, видатками, податками та трансфертами з подальшим визначенням оптимальної кількості індикаторів оцінки стану за методом головних компонент, що дозволило здійснити ранжування бюджетів громад за рівнем фінансового забезпечення на основі визначених діапазонів інтервалів, враховуючи статистично значимий набір індикаторів. Покращено науково-методичний підхід до моделювання залежності стану публічних фінансів, ступеня корупційних проявів та рівня транспарентності на макро- та мікрорівні на основі використання панельної структури даних, що представлені показниками макроекономічного розвитку та стану публічних фінансів в регіональному аспекті з використанням на макрорівні моделі множинних індикаторів і множинних причин (MIMIC) та динамічної моделі множинних індикаторів і множинних причин на мікрорівні (DYMIMIC), що дозволило побудувати регресійні моделі з фіксованими та випадковими індивідуальними ефектами. Модель оцінки впливу корупції та недостатньої прозорості на стан розвитку публічних фінансів на макрорівні вказала на значимість індексів економічної свободи, якості ведення бізнесу та індексу сприйняття корупції у зміні загального обсягу видатків Зведеного бюджету України. На мікрорівні показник транспарентності бюджетів не продемонстрував значимості в умовах обраної моделі. Проте слід зазначити, що існують інші екзогенні фактори, що не включені до моделі, а тому роль відкритості бюджетів на мікрорівні, спрощення регуляторних норм, підвищення рівня співпраці населення та державних органів влади має підлягати додатковому дослідженню. На мікрорівні значимими

виявилися показники частки видатків місцевого бюджету у ВРП, обсяг ВРП на душу населення, рівень безробіття.

2. The dissertation is dedicated to solving the scientific problem, which is to improve the scientific and methodological approaches to ensure the transparency of fiscal policy in the context of financial decentralization of territories. The author's definition of "financial decentralization" is formed, which is a multifaceted concept that provides a system of an authority transfer from the state level to the local level with the simultaneous provision of appropriate income sources for local budgets to cover the needs of socio-economic development. The key characteristics of the budget process transparency are identified, which are the timeliness, completeness, systematization, social importance and relevance of the disclosure of tax and budget information for public. The author suggests new categorization for transparency assessment tools, which are divided into three groups in accordance with the scale of application, specificity, assessment tools: reviews and indices, initiatives, official standards and norms. The thesis provides the scientific and methodological approach to construct an index of institutional conditions of financial decentralization as an integral indicator created on the basis of 6 key indices: government effectiveness, regulatory quality, control of corruption, corruption perceptions index, tax burden, government spending. The study proposed the improved scientific and methodological approach to assessing the degree of financial decentralization at the macro and micro levels by calculating an integral indicator of financial decentralization with further ranking based on certain ranges. This approach allows to determine the overall dynamics of changes in the state of the budget system. The scientific and methodological approach to determining the forecast level of social development expenditures of local budgets was improved. It is based on the construction of a linear exponential smoothing model by the Brown-Mayer method and estimation of the forecast trend based on linear model quality indicators (linear prediction error, root mean square error, Tayle mismatch coefficient), which allows to develop long-term financial plans to balance the planned amount of own income resources and the projected amount of social development expenditures, taking into account transfer revenues from the state budget. The existence of correlations between indicators of the local budgets state and the level of socio-economic development based on an improved scientific and methodological approach, which uses correlation analysis tools, was substantiated. It was investigated that in the period 2018-2020 the set of significant correlations of budget indicators with the level of socio-economic development has stabilized to two main ones: the coefficient of tax effort and the index of tax capacity. The model of estimating the level of financial provision has been improved by determining the annual integral indicator of united territorial communities by the method of additive convolution and the average integral indicator for the period based on a system of indicators generalized to groups of financial stability by income, expenditure, taxes and transfers. Determining the optimal number of evaluation indicators was carried out by the method of principal components, which allowed ranking the community budgets by level of financial provision based on certain ranges of intervals, considering a statistically significant set of indicators. The author improved the scientific and methodological approach to modeling the dependence between public finance, corruption and transparency at the macro and micro levels based on the use of a panel data structure represented by macroeconomic indicators and public finance state indicators in the regional aspect using the Multiple indicators – multiple cause model at the macro-level (MIMIC) and the Dynamic multiple indicators – multiple cause model at the micro level (DYMIMIC), which allowed to build regression models with fixed and random individual effects. The model for assessing the impact of corruption and lack of transparency on the state of public finances development at the macro level indicated the importance of the economic freedom index, ease of doing business index and corruption perception index in total Ukrainian consolidated budget expenditures changing. At the micro level the budget transparency indicator did not show significance in the conditions of the chosen model. However, it should be noted that there are other exogenous factors that are not included in the model, and therefore the role of open budgets at the micro level, simplification of regulations, increased public participation should be further investigated. At the micro level the indicators of the share of local budget expenditures in GRP, GRP per capita, and the unemployment rate turned out to be significant.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Школьник Інна Олександрівна

2. Shkolnyk Inna O.

Кваліфікація: д. е. н., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Житар Максим Олегович

2. Zhytar Maksym O.

Кваліфікація: д. е. н., 08.00.03, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Онищенко Світлана Володимирівна
2. Onyshchenko Svitlana Volodumirivna

Кваліфікація: д. е. н., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височина Аліна Володимирівна
2. Vysochyna Alina V

Кваліфікація: к. е. н., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Люльов Олексій Валентинович

2. Lyulyov Oleksii V.

Кваліфікація: д. е. н., 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Петрушенко Юрій Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Петрушенко Юрій Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.